

ZONE VERZI ALE IAȘI-ULUI

Adrian OPREA¹

În anul 2007 s-a celebrat, la Iași, înființarea primei Grădini Botanice din țara noastră. De fapt, în 1856, marele patriot, filantrop și om de cultură, **Anastasie Fătu**, medic și naturalist în egală măsură, reușea să pună bazele, pe un teren – cumpărat din fonduri proprii – în apropiere de Râpa Galbenă, a unei grădini botanice, care avea să fie pentru mulți ani, până la moartea marelui cărturar, un important centru de învățământ pentru tineretul studios din Iași, creindu-se astfel posibilitatea de a studia botanica pe material viu, dar și un mijloc de instrucție și educație pentru toți iubitorii naturii. Aceste nobile idealuri au fost preluate de proaspăt înființata Universitate din Iași (prima Universitate din România, fondată în anul 1860), care prin Facultatea de Științele Naturii, a colaborat cu Doctorul **Anastasie Fătu** la înființarea unei noi grădini botanice care să corespundă cerințelor vremii și studenților.

Din diverse motive, Grădina Botanică, a fost nevoită să fie mutată în diferite locuri din orașul Iași, până în anii 1963-1964, când a fost mutată pe actualul amplasament din Dealul Copoului, pe str. Dumbrava Roșie. În următorii ani a început preluarea terenurilor, organizarea rețelei de drumuri și alei, plantațiile, construcția și popularea serelor, la început cu materiale provenite din vechea grădină botanică, apoi prin eforturi proprii. Suprafețelor de teren preluate inițial li s-au adăugat treptat altele, ajungând astăzi la aproape 100 de ha.

Astăzi, Grădina Botanică aparține de Universitatea “Alexandru Ioan Cuza” din Iași și este structurată pe 12 sectoare de activitate, după cum urmează: 1. Ornamental; 2. Sere; 3. Sistematic; 4. Plante utilitare; 5. Rozariu; 6. Didactico-Experimental; 7. Dendrologic; 8. Biologic; 9. Flora și Vegetația României; 10. Flora Globului; 11. Plante memoriale; 12. Recreativ. Întreaga tematică s-a elaborat având în vedere îndeplinirea următoarelor funcții: *didactică, științifică, de conservare a unui bogat fond genetic de plante indigene și exotice, recreativ-culturală și igienico-sanitară.*

Prin amploarea tematicii și scopurile propuse, ca și prin suprafața mare care permite abordarea unor probleme complexe de amenajare, credem că Grădina Botanică din Iași poate fi considerată o instituție reprezentativă pe plan național. Prin funcția didactică, în Grădina Botanică este asigurată pregătirea elevilor și studenților din centrul universitar Iași în domeniul cunoașterii științelor naturii. Activitatea științifică constă în eforturile cercetătorilor de aclimatizare a multor plante exotice la condițiile climatice ale orașului nostru, la cunoașterea diversității florei și vegetației din România, la prezervarea florei și vegetației din ariile protejate din județele Moldovei etc. Prin colecțiile existente în cadrul celor 12 sectoare ale Grădinii

¹ Grădina Botanică “Anastasie Fătu” Iași

Botanice se conservă peste 6000 de taxoni vegetali, plante atât din țară dar mai cu seamă de pe alte continente.

Funcția recreativ-culturală a grădinii botanice este îndeplinită prin organizarea câtorva expoziții florale tematice, și anume: în a doua jumătate a lunii octombrie se organizează anual, expoziția „*Flori de toamnă*” ajunsă anul acesta la ediția a XXIX-a, în care sunt expuse în cadrul serei special destinate acestui scop, peste 400 soiuri de crizanteme, peste 40 specii de plante dirijate în stil bonsai și nenumărate alte specii de interes ornamental din sere ori exterior; în lunile ianuarie-februarie, publicul este invitat să viziteze expoziția anuală de azalee (35 soiuri) și camelii (12 soiuri) în 2004 ajungându-se la a XXVII-a ediție, în diverse culori, nuanțe și forme; în lunile de vară, vizitatorii grădinii noastre pot admira cele peste 600 soiuri de trandafiri din sectorul Rozariu, soiuri constituite în unica colecție de acest gen din România, și care este înscrisă în cataloagele internaționale de profil. Funcția igienico-sanitară constă în rolul acesteia de protecție împotriva vânturilor nordice, de protecție a pânzei freatice din subsolul grădinii și a izvoarelor de apă minerală exploatate aici, de fixare a versanților văii Podgoriilor prin plantațiile lemnoase existente etc. Cele aproape 100 de ha de vegetație ale instituției noastre, se constituie într-un adevărat „plamân verde” al orașului Iași, prin pomparea către acesta a unui mare volum de aer îmbogățit în oxigen rezultat prin activitatea fiziologică a plantelor, și care este împins de către vânturile dominante din Nord, către restul orașului.

Grădina Botanică „Anastasie Fătu” din Iași este structurată organizatoric în 12 secții (*Sistematică, Sere, Ornamentală, Flora României, Flora Globului, Dendrologică, Rozariu, Plante utile, Plante memoriale, Biologică, Didactic-experimentală*). Plantele din regiunile temperate, în cea mai mare parte, sunt cultivate afară și cele din regiunile tropicale (calde) se cultivă în majoritate în sere cu excepția multor taxoni ornamentalii anuali care se cultivă în perioada caldă a anului în câmp deschis prin însămânțare directă sau prin producerea de răsaduri. Raportul general între plantele lemnoase și erbacee este de cca 30% lemnoase și cca 70% erbacee. Din grupa plantelor lemnoase cca 30% sunt sempervirescente și cca 70% caducifoliolate. După originea geografică statistica plantelor cultivate în Grădina Botanică se prezintă astfel:

✓ Europa	21,9%
✓ Asia	39,5%
✓ America de Nord	14,9%
✓ America de Sud	12,8%
✓ Africa	7,4%
✓ Australia	3,6%

În dispunerea pe teren a plantelor, mai ales a celor lemnoase s-a urmărit gruparea lor după principii taxonomice biogeografice, dar și arhitectural-peisagere după forma coroanei, culoarea și dinamica sezonieră a acesteia pe parcursul anului în așa fel încât să se îmbine pe cât posibil cerințele de ordin științific cu cele de arhitectura peisajului.

Ce are mai specific și prin ce se deosebește de celelalte Grădini Botanice din România?

- La plantele lemnoase Grădina Botanică Iași se remarcă prin colecția de trandafiri (632 soiuri) adunați în **Rozariu** amenajat în stilul clasic geometric, din fiecare soi fiind prezentate cca 5 exemplare.
- altă colecție importantă cultivată în sere este aceea de *Azalee* (30 soiuri) și *Camelii* (12 soiuri).
- Dintre plantele erbacee Grădina Botanică din Iași are o bogată colecție din genul *Chrysanthemum* cu cca 500 de soiuri, *Dahlia* (60 de soiuri), *Pelargonium* (70 de soiuri), *Begonia* (102 soiuri), *Cucurbitaceae* (56 taxoni) și altele.
- Un unicat în organizarea Grădinilor Botanice este amenajarea unei subsecții pentru nevăzători care cuprinde plante aromatice și flori care se pot recunoaște după miros, etichetate în alfabetul **Braille**.
- Un alt unicat este și Secția „**Plante memoriale**” unde se cultivă plante care se folosesc în mod tradițional la diferite ceremonii legate de existența umană (nașteri, botezuri, ceremonii ș.a.) sau plante legate de anumite evenimente istorice ale neamului nostru cum sunt: Teiul lui Eminescu, Gorunul lui Horea, Stejarul din Borzești și altele.

Grădina Botanică din Iași prin strădania colaboratorilor săi, prin schimburile interne și internaționale între unitățile de profil, urmărește creșterea continuă a numărului de taxoni și diversificarea colecțiilor pentru a satisface în cât mai mare măsură cerințele didactice, științifice, ornamentale și peisagistice, cerute de la o instituție de acest profil.

În Iași-ul nostru drag, o altă importantă zonă verde de care ne leagă atâtea amintiri, este **Grădina Copou**. Aceasta a luat ființă începând cu 26 august 1834, când boierimea și clerul Moldovei au decis a se crea la Iași un parc “...spre mulțumirea orășenilor și un monument spre aducerea aminte de data urcării pe tron a domnitorului Mihail Sturza...”. Planurile de amenajare au fost furnizate de către arhitectul peisagist F. Rebhun. Actualmente, parcul are o suprafață de 10,27 ha, pe aleile acestuia aflându-se dispuse busturile celor mai importanți membri ai Junimii, iar “teiul lui Eminescu”, situat lângă Obeliscul leilor, prilejuiește organizarea an de an a “sărbătorii teiului”, când este omagiat titanul poeziei românești. Cea mai mare parte a parcului este acoperită de vegetație lemnoasă, edificată de specii indigene și exotice, restul parcului fiind reprezentat de alei, chioșcuri, monumente, construcții muzeale etc. Frumusețea ansamblului peisagistic și glorioasele evocări cultural-istorice i-au atras faima uneia dintre cele mai vechi și mai renumite grădini publice din țară.

Nu departe de Grădina Copou se află **anterioara Grădină Botanică a Universității din Iași**, din Complexul studențesc Titu Maiorescu. Aceasta a funcționat aici între anii 1921 și 1963, fiind înființată de către Prof. Al. Popovici, pe terenul din spatele noii clădiri (la acea vreme) a Universității, cu suprafața de cca 1 ha, pe care s-a construit și un mic complex de sere pentru plante tropicale. La patru ani de la înființarea acesteia, colecțiile cuprindeau 2000 unități

sistematice de plante și care erau oferite „...ca schimb de semințe celorlalte unități similare...”. Această grădină a servit învățământul botanic ieșean timp de peste 40 de ani, până în 1963-1964 când a fost mutată pe actualul amplasament din Dealul Copoului. Din această ultimă grădină botanică se mai păstrează și astăzi arborii și arbuștii din parcul aflat între clădirea veche a Universității, cantina studențească și căminele studențești de pe Bd. Carol, precum și o mică seră „turn” în care se cultivau palmieri și bananieri. În acest interesant parc se află un exemplar monumental de arbore al pagodelor (*Ginkgo biloba*), situat nu departe de cantină.

Parcul Expoziției. A fost înființat în anul 1922 în vederea organizării expoziției agricole din 1923. Planul de amenajare a fost furnizat de același arhitect, F. Rebhun. Suprafața acestui parc este de 3,8 ha, parcul fiind prevăzut cu numeroase alei și ronduri, o fântână arteziană, busturi, amenajări pentru jocul copiilor, diverse construcții de utilitate publică, aici existând chiar și un “arc de triumf”. Parcul se remarcă prin vegetația existentă, aici găsim numeroase specii exotice ori indigene, creindu-se astfel un real peisaj estetic-vitalizant de mare valoare artistică. Importanța parcului rezidă și în faptul că prin arhitectura peisagistică transpusă pe teren, acesta reprezintă o zonă de trecere către Grădina Botanică, aflată în imediata vecinătate și orașul atât de poluat și populat.

